

Ομολογία στα διηγήματα Βασιλίου για την
ΠΑΙΔΕΙΑ 16/1/91

Οκτώ μήνες μετά το σχηματισμό της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας το εκπαιδευτικό μας σύστημα βρίσκεται σε πρωτοφανή κρίση. Τα σχολεία, τα πανεπιστήμια, τα τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν λειτουργούν. Η εκπαιδευτική κοινότητα βρίσκεται σε αναβρασμό και σε κατάσταση συνεχούς διαμαρτυρίας. Η πολιτεία έχει χάσει το κύρος της. Το μέλλον της παιδείας στον τόπο μας μοιάζει πιο αβέβαιο από ποτέ. Η κοινωνία διακατέχεται από μία ευρύτερη ανησυχία για το τί θα συμβεί. Όλα αυτά λίγους μήνες μετά τις θριαμβολογίες της κυβερνητικής παράταξης ότι αρχίζει μία νέα εποχή για τον τόπο.

Η κρίση οδήγησε σε δύο κυβερνητικές κινήσεις, την παραίτηση του υπουργού Παιδείας και την αναθεώρηση της κυβερνητικής πολιτικής, ο διάλογος ξεκινά από μηδενική βάση υποσχέθηκε ο πρωθυπουργός.

Η παραίτηση του υπουργού Παιδείας πρέπει αμέσως να τονίσουμε ήταν επιβεβλημένη, αλλά η αποτυχία του που οδήγησε στα σημερινά συντρίμια δεν υπήρξε προσωπική του και μόνο. Ήταν κυρίως κυβερνητική. Ο ίδιος ο πρωθυπουργός είχε επανειλημμένα δηλώσει ότι καλύπτει με την εμπιστοσύνη του τον υπουργό, άρα και την πολιτική του. Ο πρωθυπουργός φαίνεται να το λησμονεί και αιτιάζεται οργίλα τα κόμματα της αντιπολίτευσης. Θα έπρεπε να βαθμολογήσει πρώτα απ' όλα τον εαυτό του. Και ο βαθμός που θα ταίριαζε για τον χειρισμό του θέματος δεν είναι παρά το μηδέν.

Μηδενική βάση είναι ο όρος που χρησιμοποίησε ο πρωθυπουργός για να περιγράψει το σημείο από το οποίο ξεκινά η κυβέρνηση. Μπορεί όμως μία κυβέρνηση να ξεκινά χωρίς ιδέες, απόψεις, προτάσεις, να έχει μηδενικές παραστάσεις; Τότε είναι μηδενική κυβέρνηση. Και αυτό δυστυχώς είναι. Η πορεία των τελευταίων μηνών το επιβεβαιώνει.

Η κυβέρνηση υποχώρησε κατά κράτος. Μετά από 5 νεκρούς, μετά από πρωτοφανή συλλαλητήρια, αφού παρέλυσε η εκπαιδευτική λειτουργία, η ζωή στην Αθήνα, η ίδια η κυβέρνηση. Γιατί έπρεπε να περιμένει τόσο; Γιατί δεν μπορούσε να αποσύρει τα διατάγματα νωρίτερα; Γιατί δεν μπορούσε ν' αυξήσει τις δαπάνες νωρίτερα έστω κατά το μικρό ποσοστό που τις αύξησε. Η απάντηση είναι απλή. Γιατί προτεραιότητά της αποτελούν οι πολιτικοί της στόχοι, στην παιδεία η συντηρητική παλινόρθωση, στην κοινωνία η αυταρχική διακυβέρνηση. Γιατί την χαρακτηρίζει έπαρση. Γιατί ο διάλογος που επανειλημμένα υπόσχεται αποτελεί ένα τακτικό ελιγμό. Γιατί είναι μία δεξιά κυβέρνηση με έλλειψη κοινωνικής ευαισθησίας. Γιατί είναι μία συντηρητική κυβέρνηση που αδιαφορεί για τα κοινωνικά κινήματα. Γιατί ενεργεί πρόχειρα. Γιατί δεν είναι ικανή.

Για τον πρωθυπουργό όταν έκανε πρόσφατα ανακοινώσεις οι εξελίξεις υπήρξαν απρόβλεπτες. Οι εξελίξεις ήταν προβλέψιμες αρκεί να παρατηρούσε ψύχραιμα και αντικειμενικά την έρπουσα αντιμεταρρύθμιση των τελευταίων

μηνών συνοδευόμενη από κομματισμό, αυταρχικότητα, έλλειψη ευαισθησίας στα προβλήματα της νεολαίας και μιά πρωτοφανή προχειρότητα.

Κάθε βήμα τους τελευταίους μήνες συντελούσε στην κλιμάκωση της κρίσης.

Η κυβέρνηση αναμετρήθηκε μόλις ανέλαβε την εξουσία με τους εκπαιδευτικούς και τους εξανάγκασε να υποχωρήσουν. Τότε θριαμβολόγησε. Αλλά οι πιο ψυχραιμοί παρατηρούσαν ότι η κυβερνητική νίκη μπορεί να είναι χωρίς επαύριο. Γιατί οι μετωπικές συγκρούσεις στο χώρο της παιδείας δεν οφελούν. Οι εκπαιδευτικοί δεν μπορούν να πραγματοποιήσουν το έργο τους σε ένα κλίμα αντιπαράθεσης όταν η πολιτεία αρνείται να ικανοποιήσει αιτήματα που είναι δίκαια και αποδέχεται αβασάνιστα τη συνεχή χειροτέρευση της οικονομικής τους θέσης.

Το επόμενο βήμα υπήρξε η συστηματική αντικατάσταση όλης της διοίκησης της εκπαίδευσης. Αξιοκρατία είχε υποσχεθεί η κυβέρνηση. Αλλά το μόνο κριτήριο για τον ορισμό των νέων υπευθύνων ήταν η κομματική τους αφοσίωση. Πρόσωπα χωρίς γνώσεις, χωρίς προσόντα, χωρίς ένα ευρύτερο προβληματισμό κατέλαβαν τις θέσεις του διοικητικού μηχανισμού. Είναι περίεργο ότι την κρίσιμη στιγμή δεν μπόρεσαν να δώσουν τη σωστή πληροφόρηση και τις σωστές συμβουλές στον Υπουργό Παιδείας;

./..

Στα μέσα του καλοκαιριού η κυβέρνηση κατέθεσε στη Βουλή νομοσχέδιο που αφορούσε κατά κύριο λόγο την Αναδημία Αθηνών. Πρόκειται για θέματα τρέχουσας διαχείρισης ισχυρίστηκε. Όμως με τις τροπολογίες που κατέθεσε αιφνιδιαστικά κατήργησε τα Μεταλυκειακά Προπαρασκευαστικά Κέντρα, ένα θεσμό που κύριο σκοπό είχε να βοηθήσει τους μαθητές της περιφέρειας και από χαμηλότερα εισοδηματικά στρώματα στον ανταγωνισμό των γενικών εξετάσεων. Έδειξε έτσι η κυβέρνηση, ότι η τακτική της είναι ο αιφνιδιασμός ότι δεν ενδιαφέρεται για μιά συνολική αντιμετώπιση των προβλημάτων - όπως των γενικών εξετάσεων -, ότι τέλος αδιαφορεί για τα προβλήματα εκείνων που δεν έχουν τα μέσα να ανταποκριθούν στον ανταγωνισμό.

Χαροκόπειος Σχολή ΑΕΙ Οικιακής Οικονομίας

Το τέλος του καλοκαιριού καλύφθηκαν οι σελίδες των εφημερίδων από διαφημίσεις κολλεγίων, που υπόσχονταν ανωτάτη παιδεία σε παιδιά και γονείς που δεν έβλεπαν να πραγματοποιείται η επιδίωξή τους για επιτυχία στις γενικές εξετάσεις. Το ΠΑΣΟΚ κατάγγειλε το φαινόμενο, την εξαπάτηση των γονέων και μαθητών, την οικονομική εκμετάλλευση και κάλεσε τη κυβέρνηση να επέμβει. Η κυβέρνηση εσιώπησε. Επισημάναμε ότι η κυβερνητική σιωπή είναι σκόπιμη, ότι προετοιμάζει το έδαφος για μιά συστηματική χορήγηση αδειών σε ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, ότι υπάρχει ιδεολογική επιλογή για ελεύθερη ανάπτυξη της

ιδιωτικής εκπαίδευσης, ιδεολογική επιλογή που συμβαδίζει με την αδιαφορία για την ανάγκη αναβάθμισης της δημόσιας εκπαίδευσης. Τους καρπούς της αδιαφορίας της εισέπραξε μετά από λίγο η κυβέρνηση όταν ξέσπασε το σκάνδαλο του SOUTH-EASTERN COLLEGE, των πλαστών πιστοποιητικών, των ανύπαρκτων πανεπιστημίων του εξωτερικού που στήριζαν την προσπάθεια του έλληνα επιχειρηματία. Η κυβέρνηση δεν συνετίσθηκε όμως να επιδείξει περισσότερη προσοχή.

Το επόμενο βήμα ήσαν τα Διατάγματα για την οργάνωση των δημοτικών, γυμνασίων και λυκείων. Τα διατάγματα ήσαν μία προσπάθεια επαναναφοράς παλαιών συντηρητικών προτύπων. Εμείς είχαμε επισημάνει τότε :

Το σύστημα αξιολόγησης εξετάσεων που εισάγεται με τα Π.Δ. αναιρεί τον παιδαγωγικό χαρακτήρα του σχολείου και το μετατρέπει σε εξεταστικό κέντρο, στο οποίο καλλιεργείται η απομνημόνευση, ο ατομικισμός και η βαθμοθηρία, η ευγενής άμιλλα μετατρέπεται σε ανταγωνισμό. Ο μαθητής δεν ενθαρρύνεται να συμμετέχει δημιουργικά στην τάξη και τη σχολική ζωή γενικότερα, μειώνεται το ενδιαφέρον και ο προβληματισμός του και περιορίζονται οι δυνατότητες αμφισβήτησης, χειραφέτησης και καλλιέργειας της κριτικής του σκέψης. Η σχολική και εξωσχολική συμπεριφορά του μαθητή ελέγχεται με ένα σύστημα πειθαναγκασμού. Ο μαθητής αντιμετωπίζεται ως "εν δυνάμει" παραβάτης των κανόνων της σχολικής ζωής, αντί να παροτρύνεται να συμμετέχει

δημιουργικά στην τάξη και τη σχολική κοινότητα και οι καταστάσεις παρέκκλισης να αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο της συμμετοχικής ευθύνης. Στη λογική της συμμόρφωσης προκρίνεται ένα σύστημα ποινών που αναιρεί τον παιδαγωγικό χαρακτήρα του σχολείου, ευνοεί τις διακρίσεις και δημιουργεί δυσμενείς ψυχολογικές επιπτώσεις στο μάθημα.

Στην ίδια λογική της συμμόρφωσης και της ομοιομορφίας εντάσσονται και οι διατάξεις των άρθρων που αφορούν στην αμφίεση, την προσευχή, τον εκκλησιασμό και την έπαρση της σημαίας. Ταυτόχρονα, με την έμφαση που δίνεται στον τελετουργικό χαρακτήρα της σχολικής ζωής, επιδιώκεται η νεκρανάσταση ενός στείρου ελληνοχριστιανικού ιδεώδους που αποτελούσε κυρίαρχο στοιχείο της εκπαιδευτικής πολιτικής μερικές δεκαετίες πριν. Είναι γνωστό ότι κοινωνικές, θρησκευτικές, εθνικές και πολιτισμικές αξίες υποβαθμίζονται όταν υπερτονίζονται τα τελετουργικά τους στοιχεία.

Ο υπουργός Παιδείας εκώφευσε στις παρατηρήσεις και διέπistωσε αυτάρεσκα ότι δεν υπήρξαν άλλες προτάσεις εκτός από τις δικές του.

Ταυτόχρονα άρχισε να προαναγγέλει μιά σειρά από ρυθμίσεις που θα οδηγούσαν σε συντηρητική παλινόρθωση. Απειλή και πανάκεια το πολυνομοσχέδιο θα έδινε απέναντι στην ανερμάτιστη πολιτική του ΠΑΣΟΚ τη νέα διάσταση και θα επανέφερε την εποχή της σωστής μάθησης και του ήρεμου σχολείου. Ο θησαυρός

αποδείχθηκε άνθρακες. Μέσα από τις γενικότητες, τις κοινοτυπίες, τις δηλώσεις καλών προθέσεων, τα οφθαλμοφανή, προέβαλαν τρείς συγκεκριμένοι στόχοι :

1. Η προώθηση της ιδιωτικής επιχειρηματικής πρωτοβουλίας στην παιδεία με μεταξύ άλλων ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων, την περιγραφή της συνταγματικής απαγόρευσης για την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων και την κατοχύρωση της ιδιωτικής επαγγελματικής κατάρτισης.
2. Η επαναφορά συντηρητικών προτύπων με μεταξύ άλλων την αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών της γενικής εκπαίδευσης.
3. Ο συγκεντρωτισμός και ο κεντρικός έλεγχος στην εκπαίδευση με μεταξύ άλλων νέο σύστημα διορισμού εκπαιδευτικών.

Το γενικό συμπέρασμα :

Οι νέες ιδέες, προτεραιότητες και προτάσεις της κυβέρνησης χαρακτηρίζονταν από οπισθοδρόμηση, αναπαράγουν πτυχές της εκπαιδευτικής νομοθεσίας που προηγήθηκαν και εκείνης της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης της Ν.Δ. και δεν είναι σε θέση να λύσουν τα προβλήματα της παιδείας, γιατί αντιστοιχούν σε επίπεδο ανάπτυξης της οικονομίας και κοινωνίας που δεν υπάρχει πιά. Η πολλά υποσχόμενη ιδιωτική παιδεία έχει δοκιμαστεί στη χώρα μας. Στην ιδιωτική πρωτοβουλία είχε ανατεθεί η κατάρτιση των μεσαίων στελεχών της οικονομίας τις δεκαετίες του 50 και 60. Η αδυναμία της να ανταποκριθεί στις αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας οδήγησε στη

δημιουργία των ΚΑΤΕ και των ΤΕΙ. Και όμως η κυβέρνηση επανέρχεται γιατί εθελοτυφλεί. Θέλει να διαγράψει ένα νέο όραμα. Αλλά το νέο όραμα δεν μπορεί να είναι η εμπορευματοποίηση της μόρφωσης. Το νέο όραμα πρέπει να έχει σχέση με τον άνθρωπο, τις δυνατότητες ανάπτυξής του, την ελευθερία του.

Η κυβέρνηση δεν είναι σε θέση να το καταλάβει. Απόδειξη οι μαθητικές κινητοποιήσεις.

Οι καταλήψεις ξεκίνησαν στις 24 Νοεμβρίου και το πρώτο σχολείο που κατελήφθη ήταν ένα από τα λύκεια του Ηρακλείου της Κρήτης. Ακολούθησαν ανάλογες καταλήψεις στη Θεσσαλονίκη, τη Δράμα, την Κέρκυρα και τη Λάρισα, ενώ μόλις στις 28 Νοεμβρίου κατελήφθη το πρώτο λύκειο στην περιοχή της Αττικής για να ακολουθήσει χιονοστιβάδα. Το ένα μετά το άλλο τα λύκεια και τα γυμνάσια της χώρας σταμάτησαν να λειτουργούν με αποφάσεις των γενικών συνελεύσεων των μαθητών που αξίωναν να μην ισχύσουν τα Προεδρικά Διατάγματα που κατήρτισε το Υπουργείο Παιδείας..

Στο τέλος Νοεμβρίου, ο -τότε- υπουργός Παιδείας κ. Βασίλης Κοντογιαννόπουλος πραγματοποιεί την πρώτη συνάντησή του με εκπροσώπους των υπό κατάληψη σχολείων, αλλά ήταν άκαρπη. Ο υπουργός επέμενε στην ισχύ των Διαταγμάτων, ενώ άρχιζε η κλιμάκωση της εντάσεως με μικροεπεισόδια σε σχολεία της επαρχίας, τα οποία έγιναν πιο πυκνά όταν άρχισαν οι εισαγγελικές παρεμβάσεις για την επαναλειτουργία των σχολείων αρχής γενομένης από τη Θεσσαλονίκη, όπου ο διευθυντής

ενός λυκείου υπέβαλε μήνυση εναντίον των καταληψιών.

Για τον κ. Κοντογιαννόπουλο οι καταλήψεις ήταν υποκινούμενες και πολιτικές και έπρεπε να σπάσουν.

Η κυβέρνηση δεν μπόρεσε να καταλάβει το μήνυμα. Για πολλά χρόνια οι νέοι που αποφοιτούν από τα σχολεία ή τα πανεπιστήμια βρίσκονται αντιμέτωποι με μία σκληρή πραγματικότητα : Συνθήκες εργασίας στον ιδιωτικό τομέα για τις οποίες κανένας δεν τους έχει πραγματικά προετοιμάσει, συνθήκες εργασίας στο δημόσιο εξευτελιστικές και αναξιοκρατικές. Διορισμός μέσω του βουλευτή ή των γνωριμιών. Και επαγγελματική εξέλιξη μέσω αυτού του συστήματος. Όποιος δεν μπαίνει στη λογική του συστήματος δύσκολα επιβιώνει. Όλο το σύστημα της παιδείας που απαιτεί προσπάθεια, απόδοση και προβάλλει ως πρότυπο την αναξιοκρατία είναι χωρίς ανταπόκριση στη ζωή που έρχεται μετά το σχολείο. Εκεί επικρατούν άλλες αξίες, άλλες ικανότητες. Γι' αυτό και η μεγάλη απορία, η αδιαφορία, η άρνηση.

Το πρόβλημα το εξέφρασε ο καθηγητής Μανόλης Ανδρόνικος πολύ χαρακτηριστικά. Αυτά που αφορά η μαθητική διαμαρτυρία δεν είναι ούτε ο αριθμός των απουσιών, ούτε το ποινολόγιο, ούτε οι δέσμες, ούτε η ανωτατοποίηση των ανωτέρων Σχολών, ούτε το συνάλλαγμα που φεύγει στο εξωτερικό, ούτε όλα όσα μπορούν να καταγραφούν σε κάποιο προεδρικό διάταγμα με την τάξη και τη λογική ενός λογιστικού βιβλίου, με την εξίσωση του δούναι και λαβείν.

Η κινητοποίησή τους αφορά τις ελπίδες τους, τα όνειρά τους, μιά προοπτική ζωής όπου θα έχουν θέση και οι βιοτικές ανάγκες και οι πνευματικές και ψυχικές ανησυχίες αφορά μιά παιδεία ζωντανή, ουσιαστική, στηριγμένη στο μυαλό και στη καρδιά, θέλουν μιά παιδεία που τους χαρίζει αποδεκτές ηθικές κοινωνικές, αισθητικές αξίες, ευεξία στη ζωή.

Πώς προσπάθησε να λύσει το πρόβλημα η κυβέρνηση;

Με αντικατάσταση κλειδαριών

Με καθηγητές που σημειώνουν απουσίες στο πεζοδρόμιο

Με ομάδες ανακατάληψης

Με βία και αυταρχικότητα.

Η χώρα έχει δυστυχώς παράδοση παρακρατικής βίας. Η Ν.Δ. θα έπρεπε να είναι πολύ πιο συνετή. Η νοοτροπία του αυταρχισμού και η προσπάθεια βίαιας επίλυσης των διαφορών δημιουργεί κινδύνους για τη δημοκρατία. Η παιδεία απαιτεί συζήτηση, πειθώ, κατανόηση στις δυσκολίες και τα προβλήματα της νεολαίας, ευαισθησία. Δεν χρειάζεται σιδηρολοστούς. Ποιά πρότυπα δίνει η Ν.Δ. στη νεολαία; Δίνει τα πρότυπα μιάς φασιστικής κοινωνίας, όπου ανώτατη αρχή είναι ο καταναγκασμός. Η ελληνική κοινωνία ανησυχεί βαθύτατα, ανησυχεί μήπως επιστρέψουμε στην εποχή του παρακράτους και του σκοταδισμού. Στην Ελλάδα αναβιώνουν εφιαλτικές μνήμες.

Η αποτυχία ήταν αναμενόμενη, δεν ήταν απρόβλεπτη όπως το παρουσιάζει ο κ. Μητσοτάκης.

Η μήπως πιστεύει η κυβέρνηση ότι το παράδειγμα που δίνει με την γενικότερη πολιτική της είναι ένα παράδειγμα, που μπορεί να δώσει στους μαθητές όραμα; Προσπαθεί να αποφυλάξει τους χουντικούς για ανθρωπιστικούς λόγους όπως λέει. Τί αντιλαμβάνονται οι μαθητές; Αντιλαμβάνονται ευαισθησία για κείνους που αδιαφόρησαν για ανθρώπινα δικαιώματα, δημοκρατία, ελευθερία. Αντιλαμβάνονται ταυτόχρονα αδιαφορία και αυταρχισμό για όσους διεκδικούν κάτι καλύτερο σχετικά με τη μόρφωσή τους. Γιατί να δώσουν πίστη σε μεγάλα λόγια και υποσχέσεις;

Μεγάλα λόγια και υποσχέσεις έχουν ακούσει από όλες τις παρατάξεις. Και η δικιά μας παράταξη έχει ευθύνη για τη γενικότερη εξέλιξη. Και γιατί δεν πήρε έγκαιρα μία σειρά από διοικητικά μέτρα, όπως τα μέτρα για την εφαρμογή του ν. 1566 και γιατί δεν ερεύνησε αρκετά το πρόβλημα της παιδείας ώστε να διαγράψει μία ευρύτερα αποδεκτή προοπτική, και γιατί παλινδρόμησε σε μερικά σημεία, και γιατί δεν αύξησε τις δαπάνες. Έχουμε επίγνωση της ευθύνης μας. Έχουμε όμως την πεποίθηση ότι η δικιά μας πολιτική αποτελούσε και αποτελεί ένα σημαντικό σημείο εκκίνησης, ότι η δικιά μας πολιτική ήταν και είναι μία βάση πάνω στην οποία μπορεί να χτίσει η ελληνική κοινωνία.

Η παιδεία πρέπει να είναι το κεντρικό θέμα της πολιτικής κάθε κυβέρνησης τα επόμενα χρόνια. Γιατί;

Κοινός παρανομαστής των δραστηριοτήτων και του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας αποτελεί το "ανθρώπινο κεφάλαιο" της χώρας. Ο ανθρώπινος παράγοντας αποτελεί τον καθοριστικό μοχλό για την αναγκαία προσπάθεια με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της χώρας. Αυτός μετατρέπει την πρώτη ύλη σε προϊόν, αυτός προσαρμόζει και αναπτύσσει τεχνολογίες, αυτός εφευρίσκει, καινοτομεί, οργανώνει, προγραμματίζει.

Για τούτο πρέπει να γίνει κατανοητό πως οι σημαντικότερες επενδύσεις για το μέλλον αυτού του τόπου θα πρέπει να είναι οι επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Οι επενδύσεις αυτές είναι οι μόνες που θα μπορέσουν να διασφαλίσουν στο μέλλον ισχυρά και μόνιμα συγκριτικά πλεονεκτήματα για τη χώρα. Επιπλέον είναι εκείνες που θα έχουν τη μεγαλύτερη συμβολή στην αποφασιστική μείωση του τεράστιου οικονομικού και κοινωνικού προβλήματος της ανεργίας.

Στον αυριανό ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο το κύριο όπλο μας για να διεκδικήσουμε μιά αποφασιστική συμμετοχή στις εξελίξεις είναι η ικανότητα του ανθρώπινου δυναμικού μας, η ποιότητα της γνώσης του, η δυνατότητα να αναλύσει τα προβλήματα και να επεξεργάζεται λύσεις. Αν αύριο υστερούμε απέναντι στη παιδεία που παρέχουν άλλες χώρες θα διολισθαίνει η χώρα βαθμιαία σε υπηρεσιακές εργασίες, δεν θα είναι σε θέση να διεκδικήσει συμμετοχή, να δώσει στους πολίτες της τη δυνατότητα είτε στο τόπο μας, είτε αλλού, να παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο.

Το εκπαιδευτικό μας σύστημα πρέπει να προετοιμάσει τον άνθρωπο, τον πολίτη, τον παραγωγό της Ευρώπης του 21ου αιώνα. Τον άνθρωπο, ο οποίος θα είναι Ευρωπαίος χωρίς να έχει αποδυναμωθεί η εθνική του πολιτισμική και πολιτιστική ταυτότητα, θα είναι σύγχρονος αλλά με ενδυναμωμένη την παραδοσιακή του παιδεία και τη σύνδεσή του με τις ρίζες του λαϊκού του πολιτισμού. Τον πολίτη, ο οποίος θα ανήκει στην Ευρωπαϊκή κοινωνία, αλλά η συμβολή του στο γίνεσθαι αυτής της ευρύτερης κοινωνίας θα πραγματοποιείται με την ενεργό συμμετοχή του στην εθνική πολιτική ζωή.

Τον παραγωγό, ο οποίος θα συμβάλει στην αναβάθμιση της θέσης της χώρας του στον Ευρωπαϊκό και τον διεθνή καταμερισμό εργασίας με τις δεξιότητές του και τη δυνατότητα προσαρμογής του στο ταχύτατα μεταβαλλόμενο τεχνολογικό και οργανωτικό περιβάλλον.

Για να πετύχει η προσπάθεια αυτή θα πρέπει να επιδιώξουμε :

α) Τη ριζική αύξηση των δαπανών της παιδείας. Η κυβέρνηση απαντά στο πιεστικό αυτό αίτημα των μαθητών, των εκπαιδευτικών, των γονιών με μισόλογα και πράξεις που διαφεύδουν τις δηλούμενες προθέσεις. Οι δαπάνες του προϋπολογισμού το 1991 για την παιδεία θα είναι οι χαμηλότερες από ποτέ. Όταν δεν υπάρχουν αρκετές αίθουσες, αρκετά εργαστήρια, όταν οι δάσκαλοι έχουν μισθό που οδηγεί στην κοινωνική υποβάθμισή τους δεν αρκούν δηλώσεις. Χρειάζονται έργα. Οι δαπάνες για την παιδεία πρέπει να φτάσουν το 1992

το 10% των δαπανών του προϋπολογισμού και να διατηρηθούν σ' αυτό το επίπεδο αν όχι να το ξεπεράσουν τα επόμενα χρόνια.

β) Τη βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Καλύτερη εκπαίδευση για όλους σημαίνει περισσότερο, καλύτερα εκπαιδευμένο, συχνά επιμορφούμενο και καλά αμειβόμενο διδακτικό προσωπικό, αρκετά σε αριθμό και καλύτερα εξοπλισμένα σχολικά κτίρια, σύγχρονα βιβλία και μέσα διδασκαλίας, σύγχρονες διδακτικές προσεγγίσεις κ.λ.π.

γ) Την ικανότητα προσαρμογής του εκπαιδευτικού μας συστήματος στην κάθε φορά νέα εκπαιδευτική, κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα της χώρας. Τόσο η δομή του εκπαιδευτικού μας συστήματος και η οργάνωση των σχολείων όσο και το περιεχόμενο της διδασκαλίας συντελούν στο χωρισμό του σχολείου από τη ζωή. Το περιεχόμενο των σχολικών προγραμμάτων έχει μικρή ή καμιά σχέση με τις άμεσες εμπειρίες των μαθητών από τη ζωή, τις επιστημονικο - τεχνολογικές εξελίξεις και την παραγωγή. Επίσης, το σύστημα αξιών δεν ταυτίζεται με τους κοινωνικούς σκοπούς και στόχους. Πρέπει να ξεπεράσουμε αυτά τα εμπόδια.

δ) Τον εκδημοκρατισμό της εκπαίδευσης, που δημιουργεί τις καλύτερες προϋποθέσεις για την ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας, των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων του ατόμου καθώς και για την ενεργό συμμετοχή του πολίτη στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας. Παρά τη βελτίωση που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια

εξακολουθούν να υπάρχουν σοβαρές ελλείψεις και προνόμια που αποτελούν εστίες εκπαιδευτικών δυσλειτουργιών και ανισοτήτων. Πρέπει να υπάρξουν αντικειμενικά και αξιολογικά συστήματα διοίκησης της παιδείας για να τελειώσουμε μιά για πάντα από τον κομματισμό.

Η μέχρι σήμερα νεοσυντηρητική εκπαιδευτική πολιτική και πρακτική της κυβέρνησης ενισχύει σ' όλους μας την πεποίθηση ότι η κατεύθυνση που πρέπει να πάρει ο μετασχηματισμός του ελληνικού σχολείου δεν είναι η ενίσχυση του συγκεντρωτισμού, του αυταρχισμού, του εκφοβισμού του ελέγχου της επιλεκτικότητας και της εμπορευματοποίησης της γνώσης.

Χρειάζεται ένας άλλος δρόμος. Το ΠΑΣΟΚ τον έχει ήδη διαγράψει και θα τον συγκεκριμενοποιήσει. Κεντρικά σημεία του είναι η προσαρμογή της δομής του εκπαιδευτικού συστήματος στις νέες ανάγκες, η προώθηση σε συνδυασμό με το κεντρικό σύστημα εκπαίδευσης της τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, η βελτίωση των προγραμμάτων σπουδών, η εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η ανάπτυξη της παιδαγωγικής έρευνας, η διεύρυνση της πρόσβασης στη τριτοβάθμια εκπαίδευση, η αποκέντρωση της διοίκησης της εκπαίδευσης και διοικητική μεταρρύθμιση, η αυτονομία του πανεπιστημίου, η αποτελεσματικότητα της οργάνωσης και λειτουργίας του, η προώθηση της έρευνας και άλλα.

Στόχος μας είναι μιά παιδεία που θα δώσει στους νέους ευεξία για το μέλλον, τη δυνατότητα και τη θέληση να ξεπερνούν τα προβλήματα, μιά παιδεία που θα δώσει στον τόπο την ικανότητα να ανταγωνιστεί με επιτυχία τις άλλες ευρωπαϊκές κοινωνίες. Το στόχο μας αυτό μπορούμε και θα πραγματοποιήσουμε.